

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 21.2.2007
KOM(2007) 61 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI

Spójne ramy wskaźników i poziomów odniesienia dla potrzeb monitorowania postępów realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkoleń

KOMUNIKAT KOMISJI

Spójne ramy wskaźników i poziomów odniesienia dla potrzeb monitorowania postępów realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkoleń

1. WPROWADZENIE

Polityka kształcenia i szkolenia stanowi istotną część strategii lizbońskiej UE. Szefowie państw i rządów wezwali „nie tylko do radykalnego przekształcenia europejskiej gospodarki, ale również do stworzenia odważnego programu [...] modernizacji systemów opieki społecznej i edukacji”¹. W 2002 r. przyjęli oni za cel „uczynienie [europejskich] systemów kształcenia i szkolenia do 2010 r. światowym wzorcem jakości”².

W ramach wkładu w strategię lizbońską ministrowie edukacji przyjęli wspólne cele w zakresie udoskonalenia systemów kształcenia i szkoleń oraz program działań na rzecz osiągnięcia tych celów, pod nazwą programu „Edukacja i szkolenia 2010”³. Program ten wdrażany jest z zastosowaniem otwartej metody koordynacji; wskaźniki i poziomy odniesienia odgrywają tu istotną rolę i sprzyjają wymianie doświadczeń i praktycznych wzorców.

Dlatego też opracowano wyczerpujący zestaw wskaźników i poziomów odniesienia⁴, który podlegał następnie ciągłym udoskonaleniom i stanowił podstawę dla sporządzania rocznych sprawozdań z postępów⁵, a także wspólnych sprawozdań Komisji i Rady na wiosenne posiedzenia Rady Europejskiej⁶. Wspomniany zestaw wskaźników stanowi uzupełnienie wskaźników strukturalnych⁷ służących pomiarowi postępów w realizacji ogólnych celów lizbońskich.

W maju 2005 r.⁸ Rada zwróciła się do Komisji z poniższą prośbą, jednocześnie prosząc o złożenie sprawozdania z jej realizacji do końca 2006 r.:

– „[o dokonanie] oceny postępów na drodze ustanowienia spójnych ram wskaźników i poziomów odniesienia w celu monitorowania osiągnięcia celów lizbońskich w dziedzinie edukacji i szkolenia, w tym ponownej analizy odpowiedniości istniejących wskaźników stosowanych do monitorowania postępów.”
(*op. cit.*)

Komisję wezwano następnie do sporządzenia sprawozdania z opracowania nowych wskaźników w takich dziedzinach, jak wpływ technologii informacyjnych i komunikacyjnych

¹ Konkluzje prezydencji, Lizbona, pkt 2.

² Konkluzje prezydencji, Barcelona, pkt 43.

³ Wspólne sprawozdanie okresowe Rady i Komisji: „Edukacja i Szkolenia 2010: sukces strategii lizbońskiej zależy od przeprowadzenia pilnych reform” (2004)

⁴ Konkluzje Rady z dnia 7 maja 2003 r.

⁵ Ostatnie wydanie opublikowano w maju 2006 r., SEC(2006) 639.

⁶ Zob. Wspólne sprawozdanie Rady ds. Edukacji i Komisji z postępów w realizacji programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”, Dz. U. C 79 z 1.4.2006, s. 1.

⁷ SEC(2004) 1285-2.

⁸ Konkluzje Rady z dnia 24 maja 2005 r. dotyczące nowych wskaźników w dziedzinie edukacji i szkoleń (2005/C 141/04).

na nauczanie i uczenie się, wpływ mobilności na rynek pracy oraz pochodzenie społeczne studentów szkół wyższych.

W związku z powyższym niniejszy komunikat zawiera propozycję ram wskaźników i poziomów odniesienia dla potrzeb realizacji celów lizbońskich w dziedzinie edukacji i szkoleń. Ramy te są spójne i po raz pierwszy w pełni odzwierciedlają szczegółowe cele określone w ramach programu Edukacja i Szkolenia 2010 (sekcja 2). Ponadto obejmuje on cele odnoszące się do ujednolicania struktur szkolnictwa wyższego z procesem bolońskim oraz z procesem kopenhaskim w zakresie kształcenia zawodowego. Określa on zarys infrastruktury statystycznej, która może być źródłem wskaźników (sekcja 3). Komunikat wzywa Komisję do przyjęcia opisanych ram, które stanowią podstawę dla opracowywania wytycznych i określania kierunku strategii „Edukacja i szkolenia 2010” (sekcja 4).

2. RAMY WSKAŹNIKÓW I POZIOMÓW ODNIESIENIA DLA POTRZEB MONITOROWANIA POSTĘPÓW REALIZACJI CELÓW LIZBOŃSKICH

Wskaźniki i poziomy odniesienia są kluczowym elementem tworzenia polityki opartej na faktach oraz monitorowania postępu, co jest niezbędne dla procesu lizbońskiego. Mają one służyć:

- statystycznemu potwierdzeniu najistotniejszych treści przekazywanych w ramach polityki;
- analizie postępów w realizacji celów lizbońskich, zarówno na poziomie UE, jak i na szczeblu krajowym;
- identyfikowaniu działań przynoszących dobre wyniki i mogących służyć do wzajemnej weryfikacji i wymiany;
- porównywaniu wyników UE z wynikami krajów trzecich, np. USA i Japonii .

Obecne ramy, składające się z 29 wskaźników (przedstawionych w załączniku poniżej) i 5 poziomów odniesienia służyły do monitorowania postępów w realizacji 13 szczegółowych celów w latach 2004–2006. Ramy te podlegają jednak ciągłym zmianom, mającym na celu zarówno poprawę ich jakości, jak i uwzględnienie rozwoju strategii.

Obecnie zachodzi potrzeba opracowania nowych ram, w pełni odzwierciedlających priorytety polityczne strategii „Edukacja i szkolenia 2010” w jej obecnym kształcie. Proponuje się, aby na przyszłość nadawać wskaźnikom i poziomom odniesienia strukturę odnoszącą się do ośmiu zasadniczych dziedzin polityki, określonych w ramach strategii. Dziedziny te są następujące:

2.1. Poprawa równości szans w edukacji i szkoleniach.

2.2. Promowanie efektywności w edukacji i szkoleniach.

2.3. Urzeczywistnienie uczenia się przez całe życie.

2.4. Rozwijanie kluczowych kompetencji u młodych ludzi.

2.5. Modernizacja edukacji szkolnej.

2.6. Modernizacja kształcenia i szkolenia zawodowego (proces kopenhaski).

2.7. Modernizacja szkolnictwa wyższego (proces boloński).

2.8. Zwiększanie szans zatrudnienia.

Wsparciem dla nowych ram będzie bardziej spójny zestaw 20 podstawowych wskaźników i obszarów wskaźników (zob. tabela na końcu niniejszej sekcji), uzupełnionych w razie potrzeby, podobnie jak dotychczas, dodatkowymi wskaźnikami kontekstowymi. Oznacza to, że wskaźniki podstawowe będą w przyszłości funkcjonować na wyższym poziomie ogólności niż dotychczas. Jednak dzięki wykorzystywaniu w razie potrzeby wskaźników kontekstowych możliwe będzie uniknięcie zauważalnych strat w zakresie szczegółowości oceny programów w porównaniu z istniejącymi ramami. Podstawą propozycji jest praca wykonana przez europejską jednostkę Eurydice, Cedefop i CRELL przy Wspólnym Centrum Badawczym w Isprze⁹, a także opinia Stałej Grupy ds. Wskaźników i Poziomów Odniesienia.

2.1. Poprawa równości szans w edukacji i szkoleniach

Potrzeba zapewnienia, że europejskie systemy kształcenia i szkoleń będą sprawne i będą zapewniać wszystkim równe szanse, została niedawno powtórnie zaakcentowana przez Radę Europejską na wiosennym posiedzeniu w 2006 r.¹⁰. Jak podkreślono w komunikacie dotyczącym skuteczności i równego dostępu do europejskich systemów kształcenia i szkolenia, badanie równości dostępu w kształceniu i szkoleniach oznacza analizę stopnia, „w jakim kształcenie i szkolenie mogą zostać wykorzystane przez jednostki pod względem możliwości, dostępu, sposobu traktowania i wyników”¹¹. Komisja przyjęła poziom odniesienia w zakresie uczniów przedwcześnie porzucających naukę, uwzględniając w ten sposób zasadnicze znaczenie tego wymiaru równości szans dla skutecznego uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie i w dzisiejszych, coraz bardziej konkurencyjnych społeczeństwach. Monitorowania wymagają również inne konkretne kwestie, np. promowanie równości płci, integracja mniejszości etnicznych, angażowanie osób niepełnosprawnych, zmniejszanie dysproporcji regionalnych itp.

Do monitorowania postępu służyć będą następujące wskaźniki podstawowe: *uczestnictwo w edukacji przedszkolnej (1)*¹², *kształcenie osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych (2)* i *liczba uczniów przedwcześnie porzucających szkołę (3)*. Wymiar równości szans będzie ponadto analizowany poprzez podział danych ze względu na płeć, wiek i status społeczno-ekonomiczny osób uczących się. Do analizy wpływu struktury i zróżnicowania instytucjonalnego systemów kształcenia i szkoleń wykorzystany zostanie wskaźnik złożony – *rozwarstwienie systemów kształcenia i szkoleń (13)*, opierający się na danych jakościowych pochodzących z Eurydice¹³. Rozpoczęte zostaną prace nad stworzeniem wskaźnika złożonego dotyczącego równości szans. Wskaźniki podstawowe dla tego obszaru polityki: 1, 2, 3 i 13.

⁹ Ośrodek badań nad uczeniem się przez całe życie na podstawie wskaźników i poziomów odniesienia (Ispra, I); Wspólne Centrum Badawcze

¹⁰ Rada Europejska, posiedzenie w dniach 23-24 marca 2006 r. – Konkluzje Prezydencji, pkt 23.

¹¹ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego. Skuteczność i równy dostęp do europejskich systemów kształcenia i szkolenia. COM (2006) 481.

¹² Zob. tabela na końcu sekcji 2.

¹³ EURYDICE, Kluczowe dane o edukacji w Europie

2.2. Promowanie efektywności w edukacji i szkoleniach

Istotne znaczenie optymalnego wykorzystania zasobów zostało wyrażone w komunikacie w sprawie efektywnego inwestowania w kształcenie i szkolenia (2003)¹⁴, wspólnym sprawozdaniu okresowym (2006)¹⁵ oraz konkluzjach Rady z marca 2006 r.¹⁶. Niedawno w komunikacie „Skuteczność i równy dostęp do europejskich systemów kształcenia i szkolenia”¹⁷ wskazano na fakt, że poprawa skuteczności nie musi zagrażać równości dostępu do systemów szkolenia, ale oba procesy mogą przebiegać w sposób wzajemnie zgodny.

Wskaźnik globalny *inwestycji w kształcenie i szkolenia* (19) ma nadal istotne znaczenie. Szczególna uwaga zostanie poświęcona inwestycjom prywatnym i publicznym oraz inwestycjom w szkolnictwo wyższe, które w porównaniu z konkurentami w skali globalnej jest stosunkowo niedofinansowane.

Jednak wskaźniki inwestycji same w sobie nie obejmują skuteczności inwestycji, która odnosi się do stosunku nakładów do wyników. We współpracy z CRELL podjęte zostaną prace metodologiczne i koncepcyjne, mające na celu stworzenie łączonych wskaźników dotyczących skuteczności inwestycji. Wskaźnik podstawowy dla tego obszaru polityki: 19.

2.3. Urzeczywistnienie uczenia się przez całe życie

Uczenie się przez całe życie ma zasadnicze znaczenie, nie tylko dla konkurencyjności, szans na rynku pracy oraz dobrobytu gospodarczego, ale także dla integracji społecznej, aktywnych postaw obywatelskich oraz osobistej realizacji osób żyjących i pracujących w gospodarce opartej na wiedzy¹⁸.

Uczestnictwo w kształceniu i szkoleniach odbywa się w różnorodnych środowiskach i za pośrednictwem szerokiego zakresu środków, w tym technologii informacyjno-komunikacyjnych. Osiągnięcie co najmniej wykształcenia ponadgimnazjalnego jest uważane za niezbędne dla kariery zawodowej oraz dla pełnego uczestnictwa w procesie uczenia się przez całe życie. Rada przyjęła poziom odniesienia przewidujący, że do 2010 r. co najmniej 85 % młodych ludzi powinno osiągać wykształcenie ponadgimnazjalne. Rada zwróciła przy tym uwagę na aktualizację i poprawę umiejętności osób dorosłych poprzez przyjęcie poziomu odniesienia, przewidującego uczestnictwo 12,5 % dorosłej ludności w uczeniu się przez całe życie do roku 2010¹⁹.

Monitorowania postępów w urzeczywistnianiu uczenia się przez całe życie będą dotyczyły wskaźniki podstawowe *uczestnictwa dorosłych w uczeniu się przez całe życie* (16) oraz *umiejętności osób dorosłych* (17), które umożliwią analizę poziomu dostępu i uczestnictwa oraz poziomów umiejętności różnych grup wiekowych ludności. Wskaźnik *odsetka młodych ludzi uzyskujących wykształcenie ponadgimnazjalne* (9) będzie służył monitorowaniu

¹⁴ COM (2002) 779 wersja ostateczna z dnia 10 stycznia 2003 r.

¹⁵ Modernizacja systemów edukacji i szkoleń: ważny wkład na rzecz dobrobytu i spójności społecznej w Europie, Dz.U. C 79 z 1.4.2006, str. 1.

¹⁶ Posiedzenie Rady Europejskiej w Brukseli, 23-24 marca 2006, Konkluzje Prezydencji, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/PL/ec/89016.pdf

¹⁷ Op.cit. COM (2006) 481.

¹⁸ Konkluzje prezydencji, Lizbona, 23–24 marca 2000 r.

¹⁹ Konkluzje Rady z 5–6 maja 2003 r. w sprawie poziomów odniesienia średnich europejskich wyników w zakresie kształcenia i szkoleń (Dz.U. C 134, s. 2).

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/c_134/c_13420030607en00030004.pdf

europejskiego poziomu odniesienia oraz poziomu przygotowania młodzieży do uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie. Wskaźniki podstawowe dla tego obszaru polityki: 9, 16 i 17.

2.4. Rozwijanie kluczowych kompetencji u młodych ludzi²⁰

Na szczycie Rady Europejskiej w Lizbonie w 2000 r. ustalono, że konieczne jest sformułowanie europejskich ram określających nowe umiejętności podstawowe, co ma być głównym elementem działania Europy w obliczu globalizacji oraz przejścia do modelu gospodarki opartej na wiedzy. Podczas posiedzenia rady Europejskiej w Barcelonie²¹ ponownie stwierdzono potrzebę poprawy opanowania umiejętności podstawowych. W 2002 r. Rada przyjęła rezolucję w sprawie uczenia się przez całe życie²² oraz „nowych umiejętności podstawowych”. Komisja przyjęła zalecenie w sprawie kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie²³, który określa osiem kompetencji mających największe znaczenie dla życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy²⁴.

Mając na względzie istotność nabywania umiejętności podstawowych, Rada przyjęła konkretny poziom odniesienia w tej dziedzinie; przewiduje on zmniejszenie odsetka piętnastolatków osiągających niskie wyniki w umiejętności czytania w UE o co najmniej 20 % w porównaniu z rokiem 2000.

Główne wskaźniki obejmują następujące kluczowe kompetencje: *umiejętności czytania oraz w zakresie matematyki i nauk ścisłych (4), znajomość języków (5), umiejętności informatyczne (6), umiejętności obywatelskie (7) i umiejętność uczenia się (8)*. Wskaźniki podstawowe dla tego obszaru polityki: 4, 5, 6, 7 i 8.

2.5. Modernizacja edukacji szkolnej

W ramach konkluzji Rady Europejskiej z Lizbony stwierdzono, że programy nauczania²⁵ oraz sprawy organizacyjne²⁶ są zasadniczymi zagadnieniami wymagającymi poruszenia w ramach strategii lizbońskiej. Rada podkreśliła wagę narzędzi w rodzaju autooceny i zaakcentowała potrzebę wspierania szkoleń w ramach zarządzania oraz stosowania takich instrumentów²⁷.

²⁰ Kluczowe kompetencje rozumiane są tutaj jako te kompetencje, których wszyscy potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, przyjmowania aktywnej postawy obywatelskiej, osiągnięcia integracji społecznej i zatrudnienia.

²¹ Konkluzje prezydencji, Barcelona, 15–16 marca 2002 r.,
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf

²² Rezolucja Rady w sprawie uczenia się przez całe życie z dnia 27 czerwca 2002 r., Dz.U. C 163 z 9.7.2002, str. 1.

²³ Wniosek dotyczący zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie; COM (2005) 548 wersja ostateczna z dnia 10 listopada 2005 r.

²⁴ Porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, zdolność uczenia się, kompetencje interpersonalne, międzykulturowe i społeczne oraz kompetencje obywatelskie, przedsiębiorczość oraz ekspresja kulturalna.

²⁵ W europejskich ramach powinny być określone nowe umiejętności podstawowe, nabywane w ramach uczenia się przez całe życie – konkluzje Prezydencji (Lizbona 2000).

²⁶ Szkoły i ośrodki szkoleń, które powinny wszystkie mieć połączenie z internetem, powinny stawać się wielofunkcyjnymi ośrodkami dydaktycznymi dostępnymi dla wszystkich. Konkluzje prezydencji, Lizbona (2000).

²⁷ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lutego 2001 r. w sprawie współpracy europejskiej przy ocenie jakości edukacji szkolnej (Dz.U. L 60 z 1.3.2001).

Poprawę jakości wstępnego kształcenia nauczycieli oraz zapewnienie, że wszyscy nauczyciele wykonujący swój zawód uczestniczą w ciągłym rozwoju zawodowym, określono jako zasadnicze czynniki zapewniania jakości oświaty szkolnej²⁸.

Monitorowanie postępów w tej dziedzinie odbywać się będzie z wykorzystaniem podstawowych wskaźników: *liczby uczniów przedwcześnie porzucających szkołę (3)*, *zarządzania placówkami oświatowymi (10)*, *funkcjonowania szkół jako wielofunkcyjnych lokalnych ośrodków dydaktycznych (11)* oraz *rozwoju zawodowego nauczycieli i instruktorów (12)*. Informacje dotyczące struktury organizacyjnej edukacji szkolnej będą dostarczane za pośrednictwem Eurydice²⁹. Wskaźniki podstawowe dla tego obszaru polityki: 3, 10, 11 i 12.

2.6. Modernizacja kształcenia i szkolenia zawodowego

W ramach procesu kopenhaskiego³⁰ na rzecz wzmoczonej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkoleń zawodowych proponuje się, aby reformy i inwestycje były skoncentrowane między innymi na: poprawie wizerunku i atrakcyjności wyboru ścieżki kształcenia i szkolenia zawodowego w oczach pracodawców; zwiększaniu uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz poprawie jakości i elastyczności wstępnego kształcenia i szkolenia zawodowego.

Podstawą monitorowania postępów w tym obszarze będzie wskaźnik podstawowy *odsetka młodych ludzi uzyskujących wykształcenie ponadgimnazjalne (9)* (z uwzględnieniem wyboru kształcenia i szkolenia zawodowego). Stopień, w jakim wstępne kształcenie i szkolenia zawodowe są dostępne w strukturze systemu edukacyjnego, będzie analizowany na podstawie wskaźnika *rozwarstwienia systemów kształcenia i szkoleń (13)*. Wskaźnik kontekstowy uczestnictwa w ustawicznym kształceniu i szkoleniach zawodowych pozwoli na analizę roli przedsiębiorstw w uczestnictwie ich pracowników w ustawicznym kształceniu i szkoleniach zawodowych oraz w ich finansowaniu. Wskaźniki podstawowe dla tego obszaru polityki: 9 i 13.

2.7. Modernizacja szkolnictwa wyższego

Modernizacja szkolnictwa wyższego jest niezbędnym elementem realizacji celu UE – dążenia do konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy³¹.

Komisja podkreślała, że szkolnictwo wyższe w Europie jest stosunkowo niedofinansowane w porównaniu z konkurentami Europy w skali globalnej³². Zważywszy na ważną rolę uniwersytetów w badaniach europejskich, cel UE, jakim jest inwestowanie do 2010 r. 3 % PKB w badania i rozwój, powinien pociągać za sobą wyższe inwestycje w badania

²⁸ Zob. Wspólne europejskie zasady dotyczące kompetencji i kwalifikacji nauczycieli:
http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf

²⁹ Zob. np. Kluczowe dane o edukacji w Europie, 2005.

³⁰ Osiągnięcie przez Komisję Europejską celu lizbońskiego: wkład kształcenia i szkoleń zawodowych: Sprawozdanie końcowe dla Komisji Europejskiej, 1.11.2004.
http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/studies/maastricht_en.pdf

³¹ Nieformalne posiedzenie Rady Europejskiej w Hampton Court (październik 2005); Komunikat „Europejskie wartości w zglobalizowanym świecie – Dokument Komisji przygotowany na październikowe spotkanie szefów rządów i państw”, COM (2005) 525.

³² „Mobilizowanie potencjału umysłowego Europy: umożliwianie uniwersytetom wniesienie pełnego wkładu do Strategii Lizbońskiej”, COM(2005) 152.

uniwersyteckie³³. Komisja zaproponowała również poziom odniesienia przewidujący przeznaczanie do 2015 r. co najmniej 2 % PKB (w postaci zarówno środków publicznych, jak i prywatnych) na zmodernizowane szkolnictwo wyższe.

Rada ustanowiła natomiast europejski poziom odniesienia, przewidujący wzrost o 15 % do 2010 r. liczby absolwentów kierunków matematycznych, ścisłych i technicznych.

Proces boloński odgrywa istotną rolę. Celem procesu bolońskiego jest stworzenie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego (cel ustanowiony na rok 2010), który ułatwiłby mobilność studentów szkół wyższych oraz pracowników o wyższym poziomie osiągnięć edukacyjnych wskutek wprowadzenia wspólnej struktury stopni: licencjat – magister – doktor.

Monitorowanie postępów w tej dziedzinie będzie odbywać się na podstawie wskaźników podstawowych *liczby absolwentów szkół wyższych (14)*, *mobilności międzykrajowej studentów szkół wyższych (15)* oraz *inwestycji w edukację i szkolenia (19)*. Wskaźniki podstawowe dla tego obszaru polityki: 14, 15 i 19.

2.8. Zwiększanie szans zatrudnienia

Zwiększenie zatrudnienia jest jednym z najważniejszych kryteriów powodzenia strategii lizbońskiej³⁴. Podczas kolejnych posiedzeń Rady Europejskiej ustanowiono konkretne cele w zakresie ogólnych stóp zatrudnienia, stóp zatrudnienia osób starszych oraz stóp zatrudnienia kobiet³⁵. Istotność kwestii zatrudnienia podkreślono w ramach odnowienia strategii³⁶. Poziom wykształcenia oraz kluczowe kompetencje, w tym przedsiębiorczość, są głównymi czynnikami decydującymi o możliwościach zatrudnienia i przystosowania osoby w ciągu całego jej życia³⁷. Głównymi wskaźnikami monitorowania postępu w dziedzinie zwiększania szans zatrudnienia będą *poziom osiągnięć edukacyjnych ludności (18)* oraz *umiejętności osób dorosłych (17)*. Wskaźniki te będą analizowane w połączeniu ze wskaźnikiem *powrotów do edukacji i szkolenia (20)*. Przewiduje się również pozyskiwanie danych dotyczących wchodzenia młodych ludzi na rynek pracy³⁸. Rozpoczęte zostaną prace nad stworzeniem wskaźnika złożonego. Wskaźniki podstawowe dla tego obszaru polityki: 17, 18 i 20.

2.9. Wnioski

W powyższej sekcji komunikatu wyodrębniono 20 podstawowych wskaźników, spójnych z priorytetami polityki, określonymi w ramach strategii „Edukacja i szkolenia 2010”. Wzywa się Radę do przyjęcia wymienionych 20 wskaźników, które stanowią mają podstawę dla opracowywania wytycznych i określania kierunku strategii.

³³ Zob. „Badania naukowe i innowacje jako inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia: wspólna koncepcja”, COM(2005) 488 z 12 października 2005 r. Część inwestycji w badania i rozwój jest przeznaczana na ogólne inwestycje w instytucje szkolnictwa wyższego.

³⁴ Konkluzje prezydencji, Lizbona (2000).

³⁵ Zob. np. Konkluzje prezydencji, Lizbona (2000).

³⁶ Konkluzje prezydencji, Bruksela (2006).

³⁷ Europejskie szkolnictwo wyższe w perspektywie ogólnoswiatowej, SEC (2005) 518.

³⁸ Moduł *ad hoc* badania siły roboczej w 2009 r.

20 podstawowych wskaźników monitorowania postępów w realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkoleń

1) Uczestnictwo w edukacji przedszkolnej	12) Rozwój zawodowy nauczycieli i instruktorów
2) Kształcenie osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych	13) Rozwarstwienie systemów kształcenia i szkoleń
3) Liczba uczniów przedwcześnie porzucających szkołę	14) Liczba absolwentów szkół wyższych
4) Umiejętności czytania oraz w zakresie matematyki i nauk ścisłych	15) Mobilność międzykrajowa studentów szkół wyższych
5) Znajomość języków	16) Uczestnictwo dorosłych w uczeniu się przez całe życie
6) Umiejętności informatyczne	17) Umiejętności osób dorosłych
7) Umiejętności obywatelskie	18) Poziom osiągnięć edukacyjnych ludności
8) Umiejętności uczenia się	19) Inwestycje w edukację i szkolenia
9) Odsetek młodych ludzi uzyskujących wykształcenie ponadgimnazjalne	20) Powroty do edukacji i szkolenia
10) Zarządzanie placówkami oświatowymi	
11) Funkcjonowanie szkół jako wielofunkcyjnych lokalnych ośrodków dydaktycznych	

9 wskaźników podstawowych – (1), (3), (4), (9), (14), (15), (16), (18) i (19) – ustalono już wcześniej; były one wykorzystywane w monitorowaniu realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkoleń. Pozostałe 11 wskaźników dotyczy obszarów, w których trwają prace rozwojowe. W związku z tym proces opracowywania spójnych ram wskaźników nadal trwa. Uzupełnieniem tego narzędzia jest wymienionych poniżej pięć europejskich poziomów odniesienia na rok 2010, przyjętych przez Radę, które będą nadal niezbędnym instrumentem monitorowania postępów w realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkoleń³⁹. Niektóre z tych wskaźników odgrywają istotną rolę jako poziomy docelowe w strategii UE w dziedzinie zatrudnienia.

- 1) **Odsetek uczniów przedwcześnie opuszczających szkołę – maksymalnie 10 %.**
- 2) **Obniżenie o co najmniej 20 % odsetka uczniów o niskich wynikach w zakresie**

³⁹ Op.cit. Konkluzje Rady (2003). Wskaźniki dotyczące wymienionych pięciu poziomów odniesienia są włączone w spójne narzędzie obejmujące 20 wskaźników określonych w komunikacie.

umiejętności czytania.

- 3) Co najmniej 85 % młodych ludzi powinno uzyskiwać wykształcenie ponadgimnazjalne.**
- 4) Wzrost o 15 % liczby absolwentów kierunków matematycznych, ścisłych i technicznych przy jednoczesnym zmniejszeniu dysproporcji płci.**
- 5) 12,5 % osób dorosłych powinno uczestniczyć w uczeniu się przez całe życie.**

3. ŹRÓDŁA DANYCH POZYSKIWANYCH NA POTRZEBY SPÓJNYCH RAM WSKAŹNIKÓW I POZIOMÓW ODNIESIENIA

Dane pozyskiwane na potrzeby spójnych ram wskaźników i poziomów odniesienia pochodzą z Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS) (sekcja 3.1) oraz, zgodnie z życzeniem Rady, z nowych badań, które dopiero zostaną rozpoczęte, bądź z innych badań międzynarodowych, w których uwzględniono europejskie potrzeby w zakresie danych (sekcja 3.2).

ESS przestrzega Kodeksu postępowania w statystyce europejskiej, o którym mowa w zaleceniu Komisji w sprawie niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych⁴⁰. Wskazane jest, aby wszystkie dane wykorzystywane w spójnych ramach wskaźników i poziomów odniesienia były zgodne z zapisami Kodeksu.

3.1. Wskaźniki oparte na danych dostarczonych przez Europejski System Statystyczny (ESS)

Infrastruktura statystyczna służąca tworzeniu danych w ramach ESS stanowi połączenie różnych źródeł danych (badania i dane gromadzone w ramach działań administracyjnych) oraz wspólnych instrumentów i metod (instrukcje, klasyfikacje, rejestry, definicje, pojęcia itp.). Dla zapewnienia porównywalności danych niezbędne jest istnienie odpowiedniej infrastruktury w poszczególnych krajach, zdolnej do dostarczania zharmonizowanych danych, ponieważ tworzenie statystyk UE opiera się na krajowych systemach statystycznych.

Dostępne na poziomie UE konkretne źródła dostarczające informacji na temat kształcenia i szkoleń można podzielić na dwie grupy.

Po pierwsze istnieje roczny zbiór danych UNESCO/OECD/Eurostat (UOE), zawierający dane odnoszące się do formalnych systemów edukacyjnych w państwach członkowskich (na temat rekrutacji, absolwentów, personelu, finansowania oświaty itp.); 5-letnie badanie na temat ustawicznego szkolenia zawodowego (CVTS), gromadzące informacje o szkoleniach na poziomie przedsiębiorstw oraz 5-letnie badanie edukacji dorosłych (AES), dostarczające informacji o wzorcach kształcenia się osób dorosłych (badanie w gospodarstwach domowych). Wymienione źródła dotyczą następujących wskaźników: *uczestnictwo w edukacji przedszkolnej (1)*, *umiejętności informatyczne (6)*, *liczba absolwentów szkół*

40 COM (2005) 217. Kodeks postępowania w statystyce europejskiej opiera się na 15 zasadach. Władze zarządzające i statystyczne w Unii Europejskiej zobowiązują się do stosowania zasad określonych w tym kodeksie, dotyczących środowiska instytucjonalnego, procesów statystycznych i wyników.

wyższych (14), mobilność międzykrajowa studentów szkół wyższych (15), uczestnictwo dorosłych w uczeniu się przez całe życie (16) oraz inwestycje w edukację i szkolenia (19).

Po drugie, wymienione badania uzupełniane są informacjami z ogólnych źródeł, jak np. badanie siły roboczej (LFS) oraz badanie UE dotyczące dochodów i warunków życia (SILC, planowane wkrótce). Badania te dostarczają informacji o kształceniu i szkoleniach, które można powiązać ze zmiennymi społeczno-ekonomicznymi. Ponadto w ramach modułów *ad hoc* związanych z badaniami poszukuje się informacji dotyczących edukacji, ale w bardziej nieregularnych odstępach czasu. Inne źródła (badania gospodarstw domowych i przedsiębiorstw dotyczące technologii informacyjno-komunikacyjnych) dostarczają danych w specjalistycznych dziedzinach bądź elementów ogólnej sytuacji. Z tych źródeł pochodzą dane dotyczące następujących wskaźników: *uczniowie przedwcześnie porzucający szkołę (3), umiejętności informatyczne (6), odsetek młodych ludzi uzyskujących wykształcenie ponadgimnazjalne (9), uczestnictwo dorosłych w uczeniu się przez całe życie (16), poziom osiągnięć edukacyjnych ludności (18) oraz powroty do edukacji i szkolenia (20)*. Zbadana zostanie możliwość pozyskiwania danych na temat *kształcenia osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych (2)*.

Ponadto źródła ESS dostarczają dużej liczby wskaźników opisujących systemy edukacyjne w kategoriach nakładów, procesów, rezultatów i wyników. Takie wskaźniki kontekstualne pozwalają na uzyskanie bardziej szczegółowego i pełnego obrazu wyników danego kraju i są wykorzystywane do dalszej poprawy jakości analizy. Są one regularnie publikowane przez Eurostat.

Eurostat i ESS zawsze dokładają starań o utrzymanie jakości statystyk, szczególnie poprzez rozpoznawanie obszarów, w których potrzebna jest poprawa i dalsza praca. Gromadzenie danych w ramach UOE podlega obecnie przeglądowi jakości, który doprowadzi do sporządzenia wieloletniego planu udoskonaleń.

W celu zapewnienia dostarczania danych odpowiedniej jakości na potrzeby tworzenia i rozwoju statystyki w dziedzinie edukacji i uczenia się przez całe życie, Komisja przedłożyła wniosek dotyczący rozporządzenia⁴¹. To rozporządzenie ramowe określa dziedziny, których mają dotyczyć dane, wymogi jakości oraz niektóre środki wykonawcze. Niezwłocznie po przyjęciu rozporządzenia Komisja zamierza rozpocząć proces przyjmowania konkretnych aktów wykonawczych Komisji obejmujących gromadzenie danych w ramach UOE oraz AES.

Zainteresowanie otrzymywaniem na szczeblu krajowym danych porównywalnych na poziomie międzynarodowym gwałtownie rośnie. Niektóre kraje w związku z tym tworzą infrastrukturę statystyczną w postaci systemów rejestrów oraz instrumentów badań podłużnych, panelowych lub pokoleniowych, aby móc w większym stopniu tworzyć informacje dotyczące poszczególnych szkół i studentów, w tym informacje o zmianach przebiegających w czasie.

Tendencje te są odzwierciedlane na poziomie europejskim, co ma na celu uzyskanie ostatecznie możliwości wykorzystywania informacji pochodzących z tego rodzaju systemów krajowych na poziomie zagregowanym. Na poziomie poszczególnych studentów tego rodzaju tendencje pozwalałyby na lepsze śledzenie „kariery” studentów, natomiast na poziomie

⁴¹ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie tworzenia i rozwoju statystyk z dziedziny edukacji i uczenia się przez całe życie – COM (2006) 625

placówek edukacyjnych (w tym szkół, uczelni itp.) zwiększałyby one możliwości ustalenia rzetelnych ram badań na próbach, a także wykorzystywania tych danych jako źródła podstawowych informacji o systemach oświaty, które mogłyby następnie być wykorzystywane w postaci zagregowanej na poziomie europejskim. Inicjatywy takie w ramach ESS będą wspierane przez Komisję w kontekście następujących wskaźników: *zarządzanie placówkami oświatowymi (10)*, *funkcjonowanie szkół jako wielofunkcyjnych lokalnych ośrodków dydaktycznych (11)*, *rozwój zawodowy nauczycieli i instruktorów (12)* oraz *rozwarstwienie systemów kształcenia i szkoleń (13)*.

3.2. Wskaźniki oparte na danych pochodzących spoza Europejskiego Systemu Statystycznego

ESS nie może dostarczać danych dla infrastruktury statystycznej w odniesieniu do wszystkich wskaźników zaproponowanych w konkluzjach Rady z dnia 24 maja 2005 r., ani też na potrzeby ram wskaźników i poziomów odniesienia, przedstawionych w niniejszym komunikacie⁴².

W ramach działania Eurydice⁴³ oraz Cedefop tworzone są dane kontekstowe oraz wskaźniki pomocnicze na potrzeby ram przedstawionych w niniejszym komunikacie. Dane te tworzone są we współpracy z Eurostatem.

OECD opracowuje wskaźniki dotyczące *umiejętności czytania oraz w zakresie matematyki i nauk ścisłych (4)* za pośrednictwem badania PISA⁴⁴ oraz koordynuje prace rozwojowe dotyczące szeregu nowych wskaźników (zob. poniżej).

Obecnie Komisja przygotowuje konkretne badania w dwóch osobnych obszarach: *znajomości języków obcych* oraz *umiejętności uczenia się* u młodzieży. W obu przypadkach Rada zwróciła się o przedstawienie jej szczegółowych propozycji badań⁴⁵.

- W dziedzinie **znajomości języków (5)** Komisja zaproponowała sposoby opracowania narzędzi do gromadzenia danych wejściowych dla Europejskiego wskaźnika kompetencji językowych⁴⁶. Na podstawie niniejszego komunikatu oraz konkluzji Rady (maj 2006)⁴⁷ Komisja powołała Komitet Konsultacyjny złożony z przedstawicieli krajów.
- W obszarze **umiejętności uczenia się (8)**, w ramach „europejskiej sieci twórców polityki dla oceny systemów edukacyjnych” dokonano oceny wykonalności wdrożenia istniejących metod w międzynarodowym badaniu pilotażowym. Komisji przedłożono zalecenie dotyczące opracowania instrumentu służącego do badania. Obecnie Komisja powoła odpowiednie struktury zarządcze dla opracowania instrumentu badania oraz projektu pilotażowego, którego przeprowadzenie planowane jest na 2007 r.

⁴² Dz.U. C 141 z 10.6.2005, str. 4.

⁴³ Europejska jednostka Eurydice oraz sieć krajowych jednostek Eurydice.

⁴⁴ Program Międzynarodowej Oceny Studentów (Programme for International Student Assessment)

⁴⁵ Op. cit. Konkluzje Rady (maj 2005).

⁴⁶ „Europejski wskaźnik kompetencji językowych” COM(2005) 356 z 1.8.2005.

⁴⁷ Konkluzje Rady w sprawie europejskiego wskaźnika kompetencji językowych (2006/C 172/01).

Zgodnie z wnioskiem Rady zawartym w konkluzjach z maja 2005 r. Komisja dokonała uzgodnień dotyczących współpracy z organizacjami międzynarodowymi w szeregu dziedzin:

- W obszarze **rozwoju zawodowego nauczycieli (12)** Komisja współpracuje z OECD, która obecnie przygotowuje badanie dotyczące nauczycieli, obejmujące kwestię ich rozwoju zawodowego.
- W obszarze **umiejętności osób dorosłych (17)** Komisja w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi określiła potrzeby UE w zakresie danych. Obecnie trwa sprawdzanie, czy potrzeby te mogą być zaspokojone poprzez przygotowywane przez OECD badanie koncentrujące się na pomiarze umiejętności osób dorosłych, czy też należy opracować nowe badanie UE.
- W obszarze **umiejętności obywatelskich (7)** Komisja współpracuje z państwami członkowskimi w celu określenia potrzeb w zakresie danych oraz przygotowania europejskiego modułu w ramach Międzynarodowych Badań nad Edukacją Obywatelską (International Civics and Citizenship Education Study, ICCS), które zostaną przeprowadzone w latach 2008-09, w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie edukacji na rzecz aktywnej postawy obywatelskiej.

Nie ulega wątpliwości, że spójność infrastruktury statystycznej oraz możliwość zapewnienia porównywalnych danych pochodzących z różnych krajów zależy od uczestnictwa wszystkich państw członkowskich w badaniach koordynowanych przez inne organizacje międzynarodowe. Komisja w miarę swoich możliwości dołoży wszelkich starań, aby dane były tworzone zgodnie z wytycznymi Kodeksu postępowania w statystyce europejskiej, które będą również stosowane do oceny jakości powstających danych.

4. WNIOSKI

Wzywa się Radę do:

- zatwierdzenia ram wskaźników dla monitorowania postępu w realizacji celów lizbońskich, a w szczególności do:
- wyrażenia trwałego, pełnego poparcia dla opracowywania nowych wskaźników koniecznych dla spójnych ram;
- wspierania udoskonalania działań w zakresie gromadzenia danych w ramach ESS, które to działania powinny być nadal prowadzone w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi za pośrednictwem odpowiednich statystycznych grup roboczych.

Wzywa się państwa członkowskie do:

- pełnego uczestnictwa w badaniach służących opracowaniu nowych wskaźników określonych w powyższych ramach oraz do współpracy z Komisją w celu zapewnienia realizacji tych badań..

Komisja zamierza:

- przed rozpoczęciem nowych znaczących badań przedstawiać Radzie ich szczegółowe propozycje;
- przedstawić Radzie na początku 2007 r. sprawozdanie z postępów w przygotowywaniu europejskiego badania znajomości języków obcych u młodzieży, mając na uwadze konkluzje Rady dotyczące dalszych działań;
- przedstawić Radzie w 2008 r. sprawozdanie z wdrażania spójnych ram wskaźników oraz z uczestnictwa państw członkowskich w opracowywaniu nowych wskaźników na potrzeby UE w zakresie danych;
- rozpocząć we współpracy z państwami członkowskimi działania dotyczące wykonalności ustanowienia poziomu odniesienia UE, przewidującego przeznaczenie do 2015 r. co najmniej 2 % PKB na zmodernizowane szkolnictwo wyższe;
- przedstawić Radzie przed 2010 r. sprawozdanie dotyczące wypełniania przez UE i państwa członkowskie pięciu europejskich poziomów odniesienia na 2010 r. wraz z propozycjami dotyczącymi roli poziomów odniesienia po 2010 r.

ZAŁĄCZNIK

LISTA 29 WSKAŹNIKÓW WYKORZYSTYWANYCH DOTYCHCZAS (W LATACH 2003–2006) DO MONITOROWANIA POSTĘPÓW W DZIEDZINIE EDUKACJI I SZKOLEŃ

Wskaźniki służące do pomiaru pięciu edukacyjnych poziomów odniesienia –
grubym drukiem)

1. Wiek nauczycieli (% nauczycieli w wieku powyżej 50 lat w szkolnictwie podstawowym, ponadpodstawowym)
2. Liczba młodzieży
3. Stosunek liczby uczniów do liczby personelu dydaktycznego
4. **Uzyskanie wykształcenia ponadgimnazjalnego**
5. **Odsetek uczniów o niskich wynikach w zakresie umiejętności czytania (PISA)**
6. Wyniki osób w wieku 15 lat w zakresie umiejętności czytania (PISA)
7. Wyniki osób w wieku 15 lat w zakresie umiejętności matematycznych (PISA)
8. Wyniki osób w wieku 15 lat w zakresie nauk ścisłych (PISA)
9. Uczestnictwo osób o początkowo niskich kwalifikacjach w kształceniu i szkoleniach
10. Liczba studentów na kierunkach matematycznych, ścisłych i technicznych w stosunku do wszystkich studentów
11. Liczba absolwentów kierunków matematycznych, ścisłych i technicznych w stosunku do wszystkich absolwentów
12. **Łączna liczba absolwentów studiów kierunków matematycznych, ścisłych i technicznych (wzrost)**
13. Liczba absolwentów kierunków matematycznych, ścisłych i technicznych na 1000 mieszkańców
14. Wydatki publiczne na edukację
15. Wydatki prywatne na instytucje edukacyjne
16. Wydatki przedsiębiorstw na ustawiczne szkolenie zawodowe
17. Łączne wydatki na instytucje edukacyjne na jednego ucznia wyrażone w standardzie siły nabywczej

18. Łączne wydatki na instytucje edukacyjne na jednego ucznia wyrażone w odniesieniu do PKB
19. **Uczestnictwo w uczeniu się przez całe życie wśród ludności w wieku od 25 do 64 lat (wśród ogółu oraz wśród osób o niskim poziomie wykształcenia)**
20. Uczestnictwo w ustawicznym szkoleniu zawodowym, wszystkie przedsiębiorstwa
21. Uczestnictwo w ustawicznym szkoleniu zawodowym, przedsiębiorstwa prowadzące szkolenia
22. Odsetek uczestnictwa młodzieży od 15 do 24 lat w edukacji
23. **Odsetek uczniów przedwcześnie porzucających szkołę wśród osób w wieku 18-24 lat**
24. Rozkład uczniów pod względem liczby przyswajanych języków obcych
25. Średnia liczba przyswajanych języków obcych na ucznia
26. Mobilność przyjazdowa/wyjazdowa nauczycieli i instruktorów, Erasmus+ Leonardo
27. Mobilność przyjazdowa/wyjazdowa studentów w ramach Erasmus i stażystów w ramach Leonardo
28. Liczba obcokrajowców – studentów szkół wyższych jako odsetek wszystkich przyjmowanych studentów, w podziale według obywatelstwa
29. Procent studentów pochodzących z danego kraju, przyjętych na studia za granicą